

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Preddiplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Iva Lovrić

Likovna tehnika Kolaž u radu s djecom rane i predškolske dobi

Završni rad

Slavonski Brod, 2019.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Preddiplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Likovna tehnika kolaž u radu s djecom rane i predškolske dobi
The Collage Technique in Working with Early-school and Pre-school Children

Završni rad

Predmet: Likovna kultura u integriranom kurikulumu

Mentor: izv. prof. dr. art. Goran Kujundžić

Student: Iva Lovrić

Matični broj: 347

Slavonski Brod, veljača 2019.

ZAHVALA

Veliko hvala svim profesorima i odgojiteljima koji su uvijek bili tu i spremno odgovarali na svaki moj upit.

Izdvojila bih svog mentora izv. prof. dr. art. Gorana Kujundžića, koji je svojim stručnim savjetima, uputama i strpljenju pomogao u ostvarenju moga cilja.

Uvelike se zahvaljujem svojim roditeljima bez kojih danas ne bih bila tu gdje jesam. Mome bratu Marinu i njegovoj ženi Sanji na njihovoj potpori i vjeri u mene.

A najveće hvala ide mome suprugu koji je prošao, a i pao svaki moj ispit. Koji je neumorno slušao, imao strpljenje i bio moj vjetar u leđa kad je bilo teško.

Na kraju, hvala svim mojim prijateljima koji su uvijek sa mnom iščekivali rezultate za svaki ispit, seminar i usmeni. Pomogli mi da zaboravim svaki pad i veselili se sa mnom svakoj prolaznoj ocjeni.

SADRŽAJ

Sažetak.....	5
Summary.....	6
Uvod.....	7
Likovna tehnika.....	8
Kolaž.....	9
Povijest kolaža.....	10
Rad s kolažem.....	11
Fotomontaža.....	12
Metodologija istraživanja.....	13
Analiza radova.....	15
Likovni radovi djece mlađe predškolske dobi (od 3 do 4 godine).....	16
Likovni radovi djece starije predškolske dobi (od 5 do 6 godine).....	23
Rasprava.....	30
Zaključak.....	32
Literatura	33

SAŽETAK

Kolaž je likovna tehnika pogodna za rad s djecom rane i predškolske dobi koja u njima pobuđuje zadovoljstvo, radost i mogućnost izražavanja svojih želja. Razvija osjećaj za lijepim i mogućnost stvaranja, omogućuje im spoznati važnost oblika i boja pomoću kojih se mogu izražavati. Također, za djecu je ovo jedna od težih slikarskih tehnika.

Cilj istraživanja u ovome završnom radu je uvidjeti sposobnost djece predškolske dobi u korištenju likovne tehnike kolaž, te odrediti njihov pristup kolaž papiru i razliku s obzirom na dob djeteta. Istraživanje je provedeno u DV „Đakovo“, sa 21 djetetom, 10 u dobi od 3 do 4 godine i 11 u dobi od 5 do 6 godina. Zadak je bio da izrade cvijeće od kolaž papira. Analizirano je deset od prikupljenih 26 radova tijekom istraživanja. Rezultat istraživanja je ispunio očekivanja. Djeca u dobi od 3 do 4 godine se još ne snalaze sa kolaž papirom, teže koriste škare i ljepilo, te rad nema prepoznatljive motive, dok djeca u dobi od 5 do 6 godina uspješno koriste kolaž papir, spretni su sa škarama i ljepilom, te izrađuju prepoznatljive motive.

Ključne riječi: kolaž, likovna tehnika, dječji likovni izraz, predškolska dob

SUMMARY

Collage is an art technique suitable for working with children of early and preschool age which arouses pleasure, joy and the ability to express their desires. It develops a sense of beauty and the ability to create, allowing them to understand the importance of the forms and colors by which they can express themselves. Also, for children this is one of the more difficult painting techniques.

The aim of the research in this final paper is to examine the ability of preschool children to use the art technique of collage, and to determine their approach to collage paper and the difference with regard to the age of the child. The research was conducted in the DV Đakovo, with 21 children, 10 aged 3 to 4 years and 11 aged 5 to 6 years. The task was to make flowers from collage paper. Ten of the 26 papers collected during the research were analyzed. The result of the research met expectations. Children between the ages of 3 and 4 do not yet handle collage paper, having troubles with using scissors and glue, and work has no identifiable motive, while children between the ages of 5 and 6 successfully use collage paper, are adept with scissors and glue, and they make distinctive motives.

Keywords: collage, art technique, children's art expression, preschool age

1. UVOD

Likovne aktivnosti pomažu djeci u izražavanju, svladavanju emocionalnih problema, također opuštaju djecu čime grade socijalne vještine, potiču razmišljanje i maštanje. Zadatak odgajatelja je suočavati djecu sa različitim zadacima, te ih poticati na aktivnosti kako bi pokazali svoju kreativnost, spretnost i umijeće. Marijan Jakubin spominje kako je likovna tehnika kolaž jedna od zahtjevnijih tehnika za djecu, ali ih djeca ipak prihvaćaju sa oduševljenjem i poprilično se znaju njome izraziti, mnogo je zanimljivija od uobičajenog nanošenja boje sa kistom ili olovkom.

Cilj ovoga rada je uvidjeti sposobnost djece predškolske dobi u korištenju likovne tehnike, kolaž, te odrediti njihov pristup kolaž papiru i s obzirom na dob djeteta. Kroz ovo istraživanje pokušalo se uvidjeti razliku među djecom različite i iste kronološke dobi. Spoznati njihove mogućnosti baratanja sa kolaž papirom, te škarama i ljepilom što ukazuje na njihovo ranije znanje o ovoj likovnoj tehnici.

Radeći u vrtiću primijetila sam da je upotreba kolaž papira vrlo rijetka. Najvjerojatniji razlog tomu jest što je kod rada s kolaž papirom djeci potrebna pomoć odgojitelja i svladavanje tehnike traje duže uz više truda. Odgojitelji su navodili upotrebu škara kao jednog od čimbenika koji djeci predstavlja poteškoću pri radu s kolaž papirom.

Praktični dio odnosno istraživački proveden u odnosu na postavljene tri hipoteze. Proveden je u DV „Đakovo“ sa 21 djetetom, 10 iz mlađe odgojne skupine od 3 do 4 godine i 11 djece iz starije odgojne skupine od 5 do 6 godina. Izdvojila sam 16 uzoraka koji su pogodni za analizu. Od toga je analizirano 8 radova djece mlađe odgojne skupine i 8 radova djece starije odgojne skupine.

2. LIKOVNA TEHNIKA

Likovna tehnika su svi materijali i likovni alati koje umjetnik koristi prilikom stvaranja likovnog (umjetničkog) djela. Marijan Jakubin (1999) ih dijeli prema području rada na tehnike plošnog oblikovanja i tehnike prostorno-plastičnog oblikovanja.

Slikarska tehnika se dijeli na suhe i mokre.

Suhe su:

- Pastel
- Kolaž
- Mozaik
- Vitraj
- Tapiserija

Mokre su:

- Akvarel
- Batik
- Gvaš
- Tempera
- Ulje
- Freska¹

Također, Jakubin (1999) navodi da je boja osnovni element slikanja, koja nanošenjem na podlogu daje posebnost likovnom djelu. Možemo je nanijeti izravno u obliku mrlje, poteza ili većih obojenih površina.

¹ Jakubin Marijan (1999), Likovni jezik i likovne tehnike, Zagreb: Educa

3. KOLAŽ

Riječ kolaž potječe od francuske riječi collage, što znači lijepljenje. Različite materijali trgamo, režemo i potom lijepimo na određenu plohu.

Slika 1; Juan Gris, Mrtva priroda s novinama 1916²

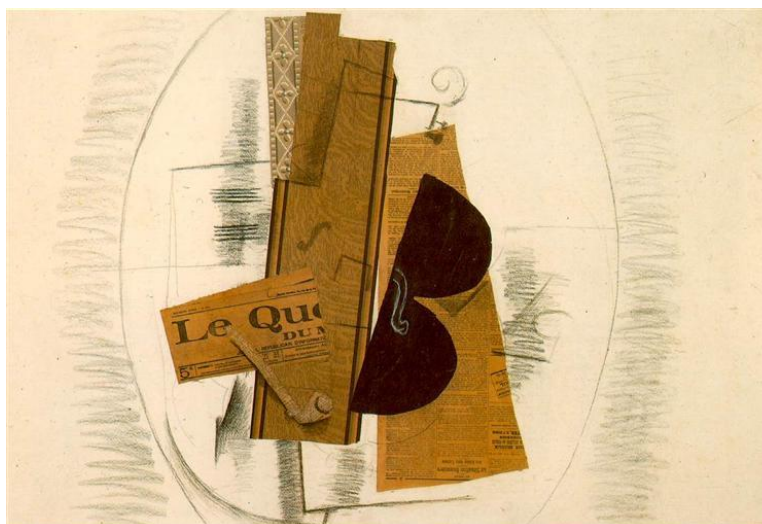
² Juan Gris, Mrtva priroda s novinama, 1916. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/images31/Juan%20Gris.Mrtva%20priroda%20s%20novinama.1916.jpg>, posjetila: 13.07.2019.

3.1 Povijest kolaža

Kolaž su prepoznali i koristili kubisti poput slavnog Pabla Picassa, Georgea Braquea i Juan Grisa, za izradu avangardnih djela početkom 20. stoljeća. Koristili su papir, točnije stranice novina ili dijelove tkanina i lijepili u željene kompozicije za izradu djela. Kasnije su upotrebljavali kutije šibica, cigara i igraće karte.

Picasso i Braque svojim djelima u kubizmu usmjeravaju na strukturu i liniju, koriste svijetlije boje.

3

Slika 2, Georges Braque, Violin and Pipe, 'Le Quotidien ', 1913.

„Tijekom čitave povijesti likovne umjetnosti, od samih početaka do naših dana, bez obzira na zemljopisne, narodne, vjerske i civilizacijske razlike nagnuće umjetnika bilo je da zabilježi u formi i sadržaju bitnost svog vremena. Upravo te bitnosti, omogućuju nam upoznavanje povijesti ljudskog roda na zoran način, kako bismo zrelije razmišljali o budućnosti.“⁴

³ Georges Braque, Violin and Pipe, 'Le Quotidien ', 1913. France; <https://www.wikiart.org/en/georges-braque/violin-and-pipe-le-quotidien-1913>, posjetila 12.07.2019.

⁴ Petrač Luka (2015), Dijete i likovno-umjetničko djelo, Zagreb: Alfa

John Heartfield je umjetnik koji je prvi predstavio javnosti novu vrstu kolaža, fotomontaža. Koristio je fotografije kao oružje protiv Hitlera i njegovih nacista. George Grosz je grafičar, slikar i karikaturist koji tvrdi: „Kad smo John Heartfield i ja izumili fotomontažu, u mom studiju, u 5 sati jednog jutra 1916., ni jedan od nas dvojice nije imao „pojma“ o njezinom ogromnom potencijalu ni o trnovitom putu, ali punom uspjeha koji nas je čekao. Kao što se u životu često događa zapeli smo u izvor bogatstva bez da smo to primijetili.“

Slika 3, "Hoćeš li se igrati sa mnom, gospodine Hitleru?" - fotomontaža Marinusa, Pariz 1940. godine⁵

3.2 Rad s kolažem

Jakubin (1999) navodi kao materijal za izradu kolaža različite raznobojne papire (kolažne mape), izreske iz novina, časopisa, tekstila, fotografija, kože, starih likovnih radova, brusnog papira, itd. Različitim materijalima dobijemo željenu teksturu, oblik i boju jer je kolaž suha tehnika i boja se već nalazi na materijalima.⁶

Prilikom rada s kolažem, odabiremo željenu boju ili uzorak (otisnut na papiru, novinama itd.), te ga kidamo ili režemo u željeni oblik ili kompoziciju i kada smo odredili njegov položaj na plohi, lijepimo ga.

⁵ John Heartfield, Marinus, 1940., Pariz, fotomontaža „Hoćeš li se igrati sa mnom, gospodine Hitleru?“; <https://www.dw.com/hr/pogled-ispod-povr%C5%A1ine-fotomonta%C5%BEe-protiv-diktature/a-3558693>

⁶ Jakubin Marijan (1999), Likovni jezik i likovne tehnike, Zagreb: Educa

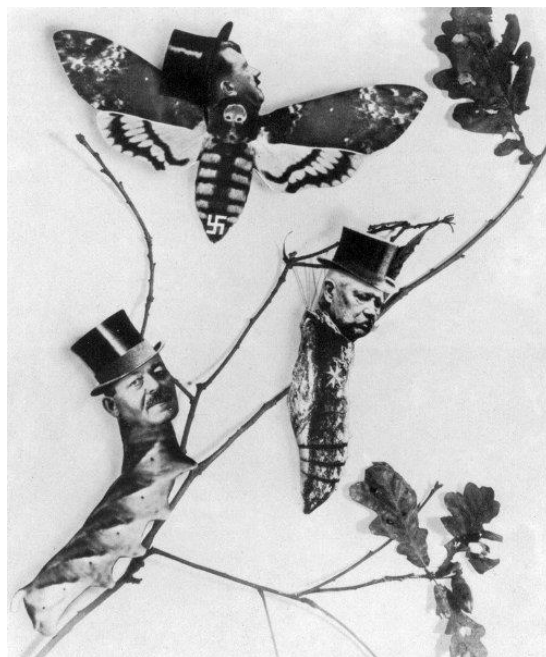
Jasenska Šparavec (2018) ⁷tvrdi da aktivnosti s kolaž papirom već u najranijoj dobi, djeca prihvaćaju sa oduševljenjem, iako je to jedna od dosta zahtjevnih tehnika. Spretnost rada sa kolažem kod djece je individualna kao i sa drugim likovnim tehnikama.

U ranijoj dobi spominje kako bi umjesto ljepila koristili mješavinu od brašna i vode, da ne dođe do nezgode, čim djeca svladaju kašastu mješavinu možemo uvesti ljepilo. Spominje i problem nanošenja količine ljepila.

Kao i Jakubin, navodi da možemo koristiti raznovrsne materijale koje režemo ili kidamo, te ih možemo lijepiti na razne podloge koje kod djece mogu biti dosta zanimljiva i šaljiva.

3.3 Fotomontaža

Fotomontaža je slika sastavljena od različitih izrezaka slika (novina, fotografija, časopisa, crteža...) koja se fotografira ili otiskuje te tako čini dojam jedne slike. Najčešće se upotrebljava za reklame, naslovnice časopisa, knjiga i sl.

Slika 4, John Heartfield, *Metamorfoza: Ebert-Hindenburg-Hitler*, 1934., Berlin, Fotomontaža⁸

⁷ Šparavec Jasenska (2018), *Drvo ili mjesec*, Lekenik: Ostvarenje

⁸ John Heartfield, *Metamorfoza: Ebert-Hindenburg-Hitler*, 1934., Berlin, Fotomontaža;
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=20267>

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1 Cilj

Cilj ovoga istraživanja je uvidjeti sposobnost djece predškolske dobi u korištenju likovne tehnike, kolaž, te odrediti njihov pristup kolaž papiru i razliku s obzirom na dob djeteta.

4.2 Problem

1. Hoće li djeca u dobi od 3 do 4 godine uspjeti služiti se sa ljepilom, škarama i kolaž papirom, kako će i hoće li trgati ili rezati kolaž, te hoće li rad biti ispunjen detaljima i prepoznatljivim motivima.
2. Hoće li djeca u dobi od 5 do 6 godine uspjeti služiti se sa ljepilom, škarama i kolaž papirom, kako će i hoće li trgati ili rezati kolaž, te hoće li rad biti ispunjen detaljima i prepoznatljivim motivima.

4.3 Hipoteze

H-1: Djeca mlađe predškolske dobi (od 3 do 4 godine) nespretno koriste lijepilo i škare, stoga odabiru trganje kolaž papira i trgaju veće komade kolaža, a djeca starije predškolske dobi (od 5 do 6 godina) odabiru škare za izrezivanje kolaž papira, izrezuju sitnije komade kolaža, te spretno koriste lijepilo.

H-2: Djeca mlađe predškolske dobi (od 3 do 4 godine) **izrađuju radove bez detalja u tehnici kolaž, dok djeca starije predškolske dobi (od 5 do 6 godina) izrađuju radove s više detalja u tehnici kolaž.**

H-3: Djeca mlađe predškolske dobi (od 3 do 4 godine) neće biti sposobni prikazati prepoznatljive motive u tehnici kolaž, a djeca starije predškolske dobi (od 5 do 6 godina) će biti sposobni prikazati prepoznatljive motive u tehnici kolaž.

4.4 Uzorak

Uzorak ispitanika je N=21, jedanaest djece u dobi od 5 do 6 godina, te deset djece u dobi od 3 do 4 godine. Izabrano je osam radova (dvije djevojčice i šest dječaka) od mlađe predškolske dobi i osam radova (četiri djevojčice i četiri dječaka) starije dobne skupine.

Svi ispitanici polaze u dvije skupine u DV „Đakovo“.

4.5 Tehnika i instrument

Tehnika upotrijebljena u ovome radu za prikupljanje podataka je analizom dječjih likovnih radova, a instrumenti su likovni zadatak i priprema za likovne aktivnosti.

4.6 Postupak

Prije početka provođenja istraživanja, dobila sam odobrenje i datum provođenja od ravnateljice DV „Đakovo“, voditeljice vrtića i četiri odgajateljice koje su zadužene za odgovarajuće dobne skupine.

Postupak istraživanja trajao je jedan dan gdje sam spojila djecu iz dvije skupine, mlađe (3-4 godine) i starije (5-6 godina). Za provođenje istraživanja ubrala sam različite vrste cvijeća.

Prvo sam djeci objasnila koje aktivnosti ćemo raditi, zatim sam im odglumila mali igrokaz naziva „Cvijet i bubamara“. Nakon igrokaza sam razgovarala sa djecom o cvijeću, te im pokazala cvijeće koje sam donijela i postavljala poticajna pitanja kako bi motivirala djecu da razmišljaju o drugim vrstama cvijeća.

Nakon toga sam djeci dala kolaž papir i potrebni materijal za izradu njihovih radova.

5. ANALIZA RADOVA

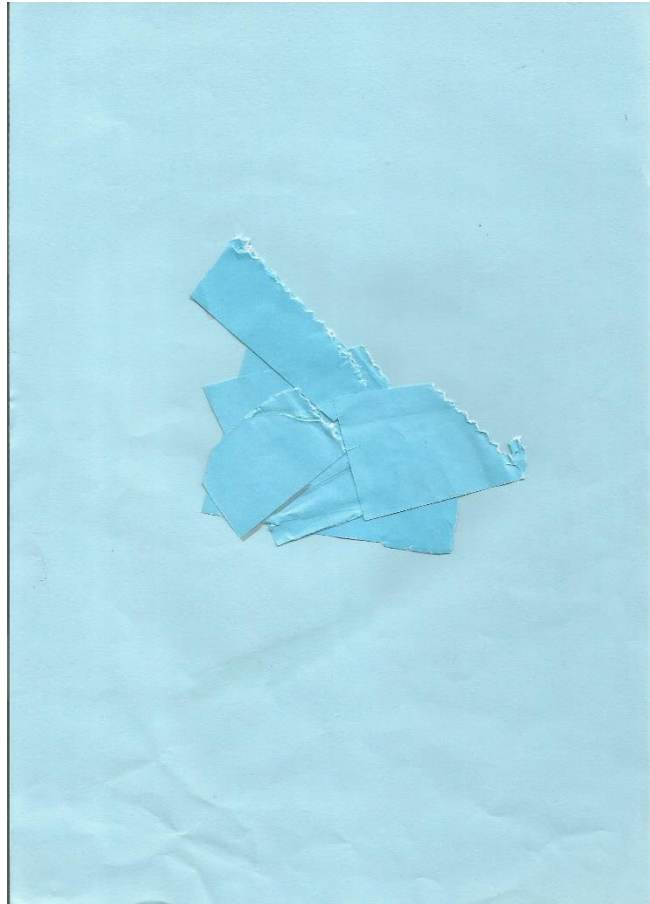
Cilj ovoga istraživanja je uvidjeti sposobnost djece predškolske dobi u korištenju likovne tehnike, kolaž. Također, hoće li se djeca uspješno služiti sa ljepilom i škarama i hoće li uspjeti rezati papir ili kidati, te koliko će im rad biti ispunjen detaljima i prepoznatljivim motivima s obzirom na njihovu dob.

Provođenje istraživanja se odvijalo u mlađoj odgojnoj skupini „Loptice“ i starijoj odgojnoj skupini „Ježići“, DV „Đakovo“.

Istraživanje je provedeno uz lutke za igrokaz te razgovor i prikaz različitih vrsta cvijeća.

Djeca su dobila zadatak, da sve što su vidjeli i o čemu smo razgovarali prikažu pomoću tehnike kolaž u boji. Zadatak se provodio sa dvadeset jednim djetetom, deset iz mlađe odgojne skupine od 3 do 4 godine i jedanaest djece iz starije odgojne skupine od 5 do 6 godina. Nakon dobivenog zadatka jedno dijete je zadatak tek prihvatilo na samom kraju istraživanja, dok je jedno dijete sa poteškoćama samo iskidao kolaž papir i smatrao rad završenim. Prikupila sam dvadeset šest radova, neka djeca su izradila po više radova. Odabrala sam šesnaest radova koje sam analizirala, osam radova starije skupine i osam radova mlađe odgojne skupine. Odabir je ovisio o postavljenim hipotezama, iako radovi imaju dosta sličnosti.

5.1. Likovni radovi djece mlađe predškolske dobi (od 3 do 4 godine)

Slika 5, Cvijeće, I.M. (3 godine)

Na slici br. 5 se vidi plava podloga na koju je zalijepljena tamnija nijansa plave boje kolaža, koje predstavljaju latice. Djevojčica ih je nespretno izrezala te dio pokidala, što potvrđuje hipotezu H1. Kolaž papir koji predstavlja latice nije dobro zalijepljen pa pomicanjem rada pada. Ljepilo je prisutno na cijelom radu, što upućuje da se djevojčica nespretno koristila ljepilom tako da je hipotezu H1 u potpunosti potvrđen.

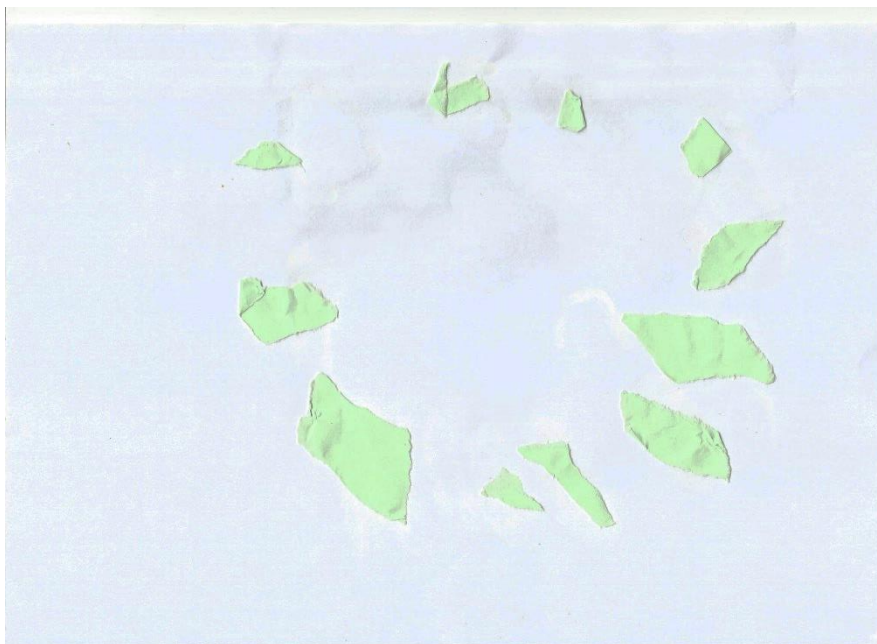
Rad je bez detalja i nije koristila prepoznatljive motive čime se potvrđuje hipoteze H2 i H3.

Slika 6, Cvijeće, M.L. (3 godine)

Dječak koji je izradio sliku br. 6 od početka aktivnosti bio je nezainteresiran i uzeo je prvi papir koji je bio ponuđen na stolu. Odbijao je išta izraditi i samo je škarama kidao podlogu, nakon nekog vremena izrezao je komad kolaž papira koji je zalijepio i objasnio da je drvo. Rad je poprilično neuredan, dio je potrgan i nije upotrijebljeno puno truda za izradu cvijeta.

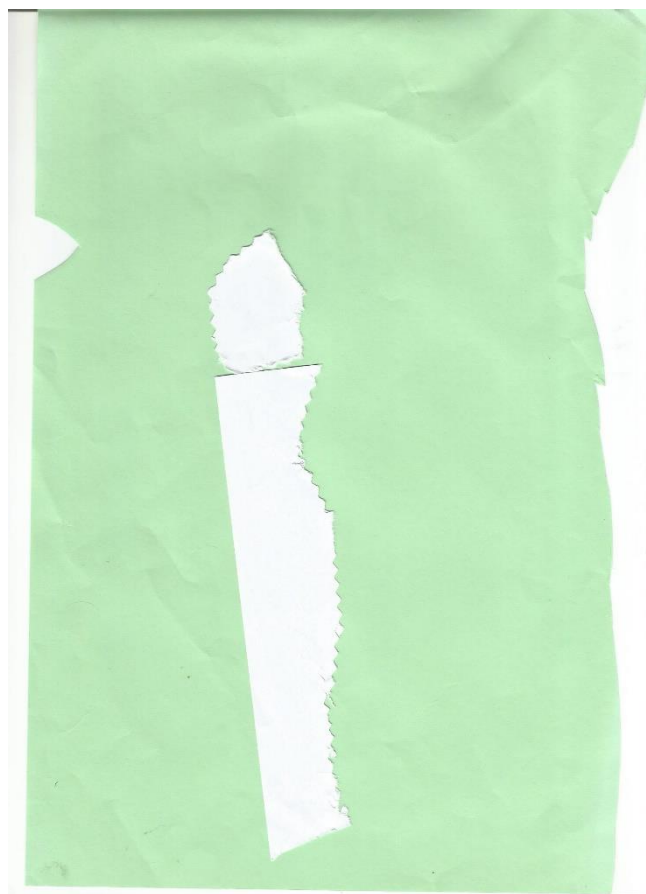
Dječak je uspješno koristio ljepilo, dok je rad škarama bio nespretan i nesiguran, što djelomično potvrđuje hipotezu H1. Hipoteza H2 i hipoteza H3 su potvrđene, rad je bez detalja i bez prepoznatljivih motiva.

Slika 7, Cvijeće, I.B. (4 godine)

Djevojčica je umjesto škara odabrala tehniku kidanja, kidala je sitnije i veće komade kolaž papira što potvrđuje hipotezu H1. Škare je odbila odmah u početku, bez pokušaja, tvrdeći da će se ozlijediti i ne smije ih koristiti. Pretpostavljam da je zabrana iz roditeljske kuće, možda zbog ranijih nespretnih događaja sa škarama. Prekomjerno je koristila ljepilo u radu.

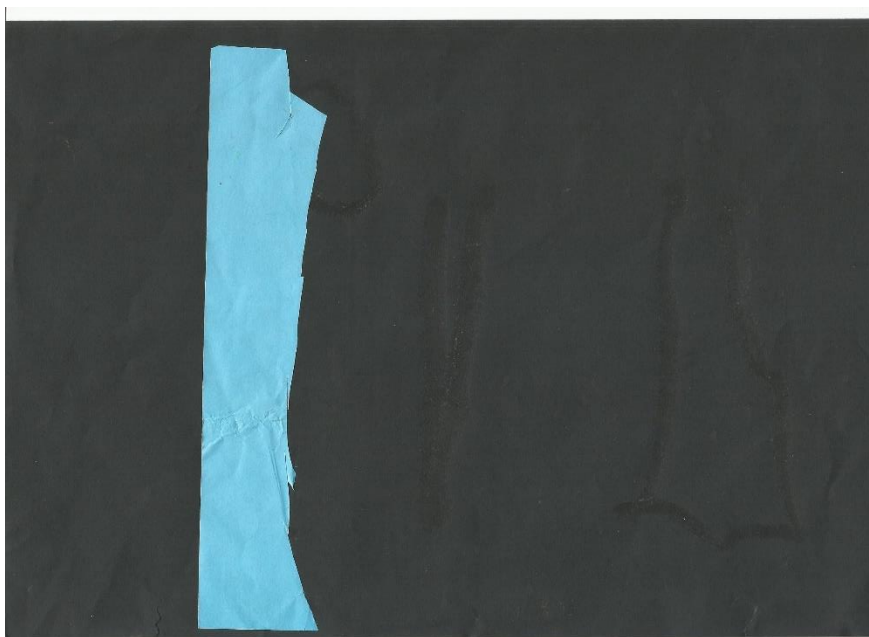
Na slici br. 7 je primjetan oblik kruga, koji predstavlja cvijet, ali nisu korišteni prepoznatljivi motivi što potvrđuje hipoteza H3. U radu je korišteno malo detalja stoga je hipoteza H2 potvrđena.

Slika 8, Cvijeće, L.P. (4 godine)

Dječak je koristio škare i na podlozi i na kolaž papiru gdje se primijete nespretni pokušaji rezanja te rezanje sa cik-cak škarama, što je dovelo do pokidanih dijelova kolaž papira. Rad je uspješno zalijepljen, što djelomično potvrđuje hipotezu H1. Korištena su dva različita kolaž papira, u radu dječaka je najviše zaintrigiralo korištenje cik-cak škara.

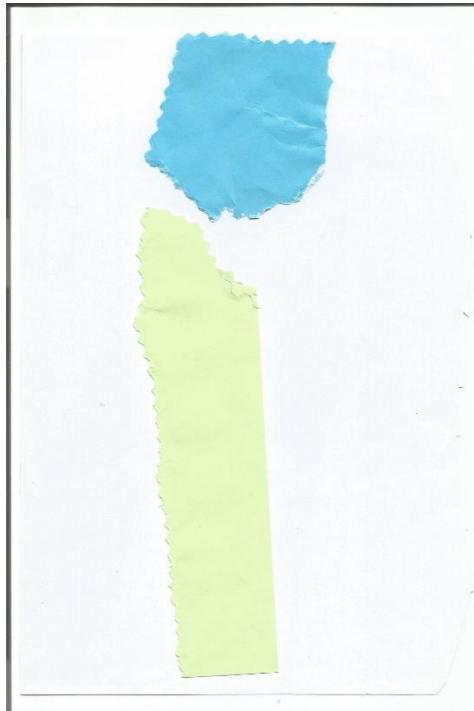
Hipoteza H2 se potvrđuje, dječak je upotrijebio malo detalja. Hipoteza H3 se potvrđuje rad je bez prepoznatljivih motiva.

Slika 9, Cvijeće, M.P. (3 godine)

Dječak je izabrao crni papir, na koji je stavio mnogo ljepila i škarama je nespretno izrezao mnogo plavih trakica, što potvrđuje hipotezu H1. Na papir je zalijepio samo jednu plavu trakicu, a ostale je zgužvao i ostavio na stolu. Rekao je da je to plavi cvijet, a ne trakice i da je pokušavao napraviti samo jedan cvijet kako je vidio kod prijatelja.

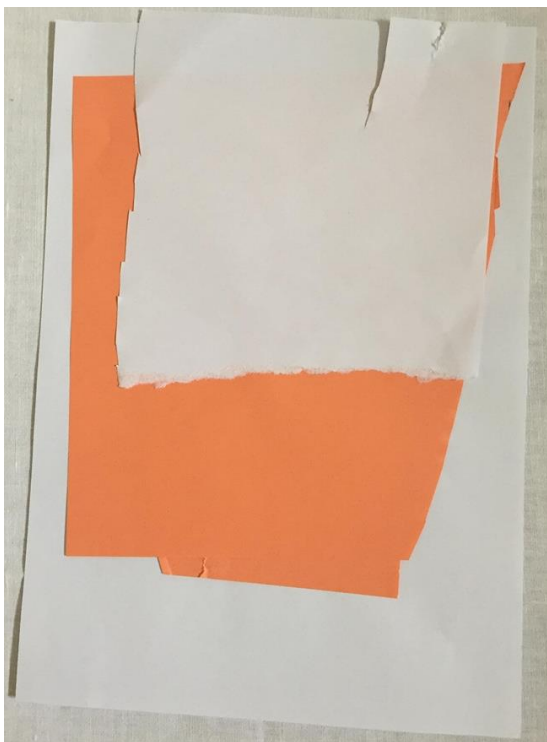
Rad potvrđuje hipotezu H2 i hipotezu H3 jer je bez detalja i bez prepoznatljivih motiva.

Slika 10, Cvijeće, F.K. (4 godine)

Hipoteza H1 se ne potvrđuje jer se dječak dobro koristi škarama pogotovo s cik cak škalicama jer su mu zanimljivije od običnih. Primijetila sam da pokazuje prijateljima kako pravilno upotrijebiti škare, čak i prijateljima starije predškolske dobi. Ljepila je upotrijebio jako malo, tako da se dio rada odlijepio.

Dječak je zalijepio dva komadića kolaža, što upućuje da je rad bez detalja i potvrđuje hipotezu H2. A4 format papir koji sam im dala kao plohu za lijepljenje i kao kolaž papir, dječak je prerezao na pola i ispunio polovicu papira. Hipoteza H3 je potvrđen jer nema prepoznatljivih motiva.

Slika 11, Cvijeće, I.P (3 godine)

Slika 12, Cvijeće, N.M. (3 godine)

Slika br. 11 dječak je četiri kolaž papira zalijepio jedan na drugi, jedan nije vidljiv na priloženoj slici. Također, na slici br. 12 dječak je dva kolaž papira upotrijebio i zalijepio skoro cjelovita jedan na drugi. Dječaci su sjedili jedan pored drugoga i napravili slične radove. U oba rada se vide pokušaji rezanja i kidanja. Oboje su nespretni sa rezanjem papira i kolaž su zalijepili djelomično. Hipoteza H1 je potvrđen u obje slike i oba dječaka su koristila veće komade kolaža.

Hipoteza H2 je potvrđena u obje slike, rad je bez detalja. Hipoteza H3 je također potvrđena jer nema nikakvih prepoznatljivih motiva na radu.

5.2. Likovni radovi djece starije predškolske dobi (od 5 do 6 godine)

Slika 13, Cvijeće, M.B. (5 godine)

Većinu vremena je odbijala raditi s kolaž papirom zbog slabijeg znanja korištenja škarića, što ne potvrđuje hipotezu H1, kao i slabije zalijepljen rad. Također, nije željela prihvatiti lakši pristup tj. kidanje kolaž papira, odbijajući svaku pomoć. Pri samom kraju primijetila je da su svi predali rad i u veoma kratkom roku izradila svoj. Nespretno je rezala kolaž, zatim je odustala i dio kolaža je kidala. Koristila je metodu određenu za djecu mlađe predškolske dobi, čime se hipoteza H1 u potpunosti ne potvrđuje. **Hipoteza H2 se ne potvrđuje jer je rad s manje detalja**, pretpostavljam da je tome kriva žurba. Koristila je prepoznatljive motive poput latica, lista, stabljike i trave što potvrđuje hipotezu H3.

Slika 14, Cvijeće, I.T. (6 godine)

Rad nažalost djevojčica nije uspjela završila. Vidi se popriličan trud, veliki napor, mašta kao i preciznost lijepljenja. Razgovarajući s njom saznala sam da voli ovakve likovne aktivnosti, ali je malo sporija jer pazi na detalje i urednost. **Pomoću škara je savijala papir i izradila poseban trodimenzionalni rad.** Za razliku od druge djece kod nje se može primijetiti da su latice skoro jednake širine i dužina. Promatrajući nju i njezinu prijateljicu primijetila sam da je visibabu napravila samo kako bi pokazala da i ona zna kako izgleda visibaba.

Može se primijetiti da je djevojčica ispunila likovni zadatak, tj. hipoteza H1 se potvrđuje, kao i hipoteza H2 i hipoteza H3. Spretno koristi lijepilo i škare, koristi prepoznatljive motive i više detalja u radu.

Slika 15, Cvijeće, E.M. (6 godine)

Djevojčica je pravila visibabe koje je vidjela u svome dvorištu i tokom poticajnog razgovora samo je njih spominjala.

Odlučila je koristiti bijeli papir kao podlogu i odbijala je moje sugestije za nekom drugom bojom, koja bi istaknula njezine bijele visibabe. Bila je uvjerena da podloga za kolaž može biti samo bijele boje, također je upozoravala drugu djecu koja su odbijala činiti isto.

U ovome radu možemo primijetiti spretno korištenje škara rezanjem različitih linija, kao i korištenje ljepila što potvrđuje hipotezu H1. Hipoteza H2 se ne potvrđuje jer nedostaju detalji na radu, ali potvrđuje se hipoteza H3 korištenjem prepoznatljivih motiva.

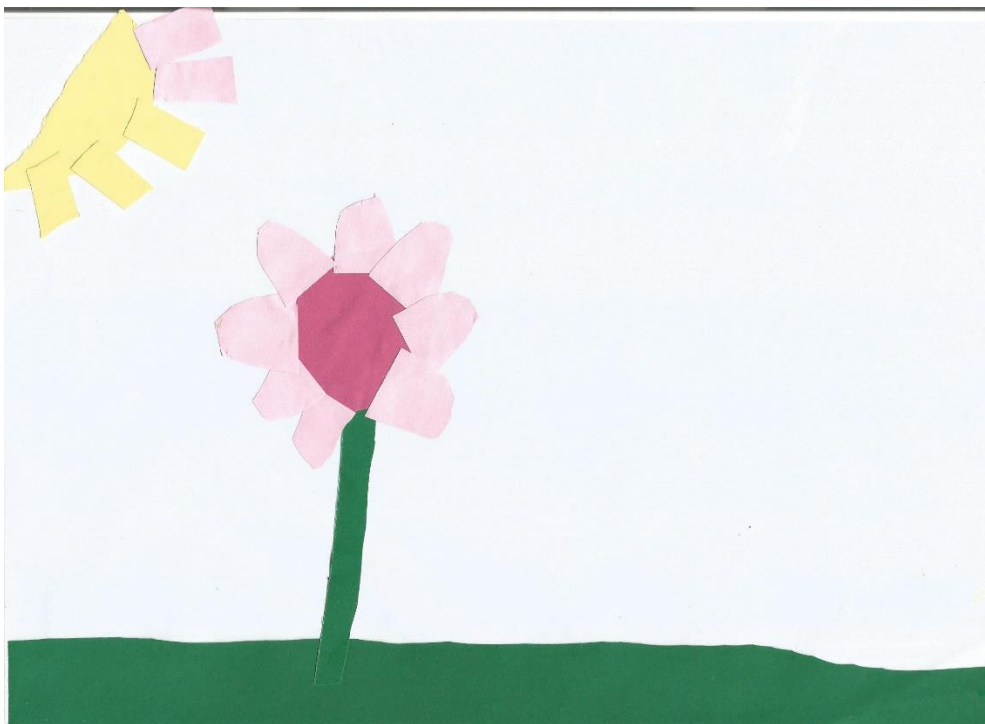
Slika 16, Cvijeće, N.L. (6 godine)

Uspoređujući ga sa slikama br. 19 i br. 20 vidimo neke sličnosti, ali dječak je sjedio na drugom kraju sobe i smatram da je na ideju došao zbog našeg razgovora o suncokretu i lutke za igrokaz koja je nalikovala suncokretu.

Dječak mi je napomenuo da je plavu boju pozadine odabrao jer ga podsjeća na nebo.

Rezao je veće komade kolaž papira za izradu cvijeta, **ali hipoteza H1 je djelomično potvrđena** jer je sunce izradio kidajući kolaž papir, tvrdi da mu je rezanje kruga stvaralo poteškoće. Ljepilo je koristio spretno, stavljao ga je pažljivo i svi dijelovi su dobro zalijepljeni. Bio je izrazito brz u izradi rada.

Hipoteza H2 i hipoteza H3 su potvrđeni, rad je ispunjen, koristio je detalje i prepoznatljive motive poput latica, sunca i stabljike.

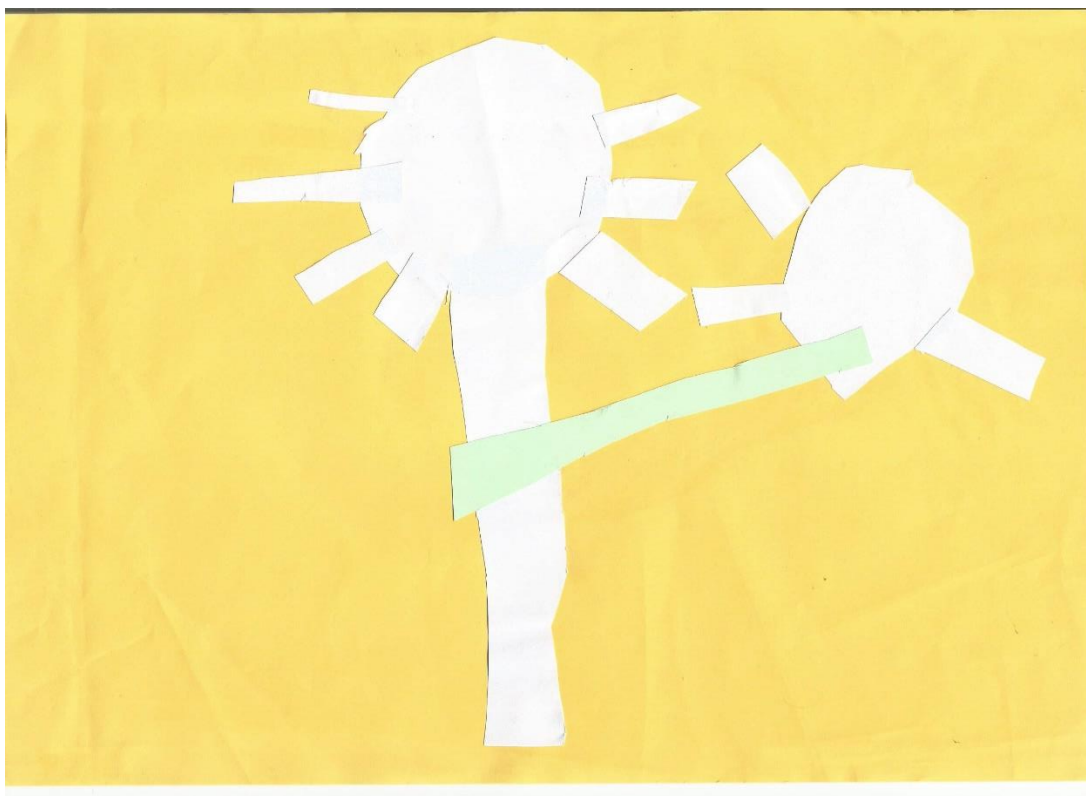

Slika 17, Cvijeće, I.K. (6 godina)

Tijekom izrade rada djevojčica je spretno koristila lijepilo i škare, čime sam zaključila da će hipoteza H1 biti u potpunosti potvrđena. Rezala je kolaž različitih oblika, te ga je lijepila uredno, precizno i pazila je na boje. Na predanom radu možemo vidjeti kidanje kolaž papira, kolaž koji je van plohe na koju je lijepila i velik dio plohe ostao neiskorišten. Hipoteza H1 se djelomično potvrđuje, kidala je dijelove kolaž papira. Hipoteza H2 se ne potvrđuje, jer rad ima malo detalja.

Iz razgovora s djevojčicom sam saznala da je primijetila da je većina djece završila i predala svoj rad što je razlog njezine žurbe. Djevojčica je spretna u korištenju škara ali žurba je negirala moje preuranjene zaključke.

Hipoteza H3 je potvrđena, rad ima prepoznatljivih motiva sunca, latica, trave i stabljike.

Slika 18, Cvijeće, M.M.L. (5 godina)

Dječak je za podlogu uzeo žuti kolaž papir, za cvijet je upotrijebio bijeli papir i zelenu stabljiku, **nije se bazirao na odabir boja kolaža**. Koristio je škare ali se vidi i kidanje kolaž papira. Hipoteza H1 se ne potvrđuje jer kolaž nije dobro zalijepljen zbog čega dijelovi latica otpadaju sa rada.

Dječak nije imao previše zanimanje za rad, neprestano je ispitivao kada može ići igrati nogomet s ostalim dečkima. Brzo je napravio i predao rad, samo da što prije završi i izađe u park.

Hipoteza H2 se ne potvrđuje jer je rad s malo detalja. Hipoteza H3 se potvrđuju, u radu ima prepoznatljivih motiva, laticice i stabljika.

Slika 19, Cvijeće, I.F. (5 godine)

Slika 20, Cvijeće, P.M. (5 godine)

Uspoređujući ove slike možemo vidjeti veliku sličnost, što pridodajemo precrtavanju.

U oba rada se može primijetiti suncokret, o kojem smo najviše pričali tokom poticajnog razgovora i kako je također izgleda lutka u igrokazu. Sliku br. 19 je izradio dječak koji je autističan i ima probleme sa govorom, ali u razgovoru sa njegovom odgojiteljicom saznajem da se najviše potrudi tijekom likovnih aktivnosti. Prvi je od cijele skupine izradio rad i to bez dodatnih pitanja i daljnjih smjernica. Sjeo je na svoje mjesto i izradio što je čuo i vidio. Hipoteza H1 se potvrđuje, latice nisu jednake debljine ali je spretno koristio škare i ljepilo, iako je par latica zalijepio van podloge za rad. **Cijela ploha rada je ispunjena. Potvrđuje se hipoteza H3, rad ima prepoznatljivih motiva. Hipoteza H2 se također potvrđuje jer rad ima više detalja.**

Slika br. 20 također potvrđuje hipotezu H1, hipotezu H2 i hipotezu H3, dječak je izrezao latice jednake debljine, zalijepio ih je uredno ali par latica su van podloge za rad te je koristio prepoznatljive motive i više detalja.

Dječak čiji je rad slika br. 20 je pokazivao puno više zanimanja za dječaka čiji je rad slika br. 19 nego na rad koji sam mu zadala. Na moje upite nije odgovarao.

6. RASPRAVA

Cilj ovoga istraživanja je uvidjeti sposobnost djece predškolske dobi u korištenju likovne tehnike kolaž. Također, hoće li se djeca uspješno služiti sa ljepilom, škarama i kolaž papirom, hoće li uspjeti rezati papir ili kidati, te koliko će im rad biti ispunjen detaljima i prepoznatljivim motivima s obzirom na njihovu dob.

Hipoteza H-1 tvrdi da djeca mlađe predškolske dobi (od 3 do 4 godine) nespretno koriste lijepilo i škare, s toga odabiru trganje kolaž papira i trgaju veće komade kolaža dok djeca starije predškolske dobi (od 5 do 6 godina) odabiru škare za izrezivanje kolaž papira, izrezuju sitnije komade kolaža te spretno koriste lijepilo. Hipoteza se potvrđuje u analizama u slikama pod brojevima slika: 5, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 19, 20. Što ukazuje da više djece mlađe predškolske dobi (3-4 godine) nespretno koristi lijepilo i škare, te odabiru trganje većih komada kolaž papira. Suprotno tome više djece starije predškolske dobi (5-6 godina) spretno koriste škare i lijepilo, te izrezuju sitnije komade kolaža. Hipoteza se ne potvrđuje u analizama pod brojem slika: 10, 13, 18. Što upućuju da manji broj djece mlađe predškolske dobi zna koristiti lijepilo i škare, te ne odabiru trganje većih komada kolaž papira, također potvrđuju da manji broj djece starije predškolske dobi slabije koristi škare i lijepilo i odabiru trganje kolaž papira. Hipoteza se djelomično potvrđuje pod brojem slika : 6, 8, 16, 17. Ovakav rezultat upućuje da manji broj djece mlađe i starije skupine djelomično spretno koriste lijepilo ili škare, te odabiru kidanje ili rezanje većih ili manjih komada kolaž papira.

Hipoteza H-2 tvrdi da će djeca mlađe predškolske dobi (od 3 do 4 godine) izrađivati radove bez detalja u tehnici kolaž, dok djeca starije predškolske dobi (od 5 do 6 godina) izrađuju radove s više detalja u tehnici kolaž. Hipoteza se potvrđuje u analizama pod brojem slika: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 19, 20. Sva djeca mlađe skupine izrađuju radove bez detalja, te jednaki broj djece starije skupine izrađuju radove s više detaljima. Hipoteza se ne potvrđuje u analizama pod brojem slika: 13, 15, 17, 18. Ovakav rezultat ukazuje da djeca mlađe predškolske dobi ne izrađuju radove s detaljima, te da jednak broj djece starije predškolske dobi izrađuje rad bez detalja.

Hipoteza H-3 tvrdi da djeca mlađe predškolske dobi (od 3 do 4 godine) neće biti sposobna prikazati prepoznatljive motive u tehnici kolaž dok će djeca starije predškolske dobi (od 5 do 6 godina) biti sposobna prikazati prepoznatljive motive u tehnici kolaž. Hipoteza se potvrđuje u analizama pod brojem slika: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20. Rezultat ukazuje da sva djeca mlađe predškolske dobi neće biti sposobna prikazati prepoznatljive motive u tehnici kolaž, također potvrđuje da će sva djeca starije predškolske dobi biti sposobna prikazati prepoznatljive motive u tehnici kolaž.

7. ZAKLJUČAK

Kolaž je jedna od zahtjevnijih slikarskih tehnika koja od djece zahtjeva sposobnost kidanja, rezanja odnosno upotrebu škara i ljepila. Podobna je za korištenje s djecom rane i predškolske dobi jer u njima pobuđuje zadovoljstvo i radost, putem kojeg mogu izraziti svoje misli i želje, njihovu mogućnost stvaranja i razvoj osjećaja za lijepim.

Provedeno istraživanje za cilj je imalo prikazati dječju sposobnost korištenja kolaža. Iz uzoraka istraživanja mogli smo uvidjeti da su postavljene hipoteze negirane ili potvrđene. Analizirajući sveukupne uzorke, zaključujem da je kolaž zahtjevna tehnika za djecu mlađe predškolske dobi, iako učestalim radom s kolažem bi možda i kod mlađe djece došlo do značajnog napretka. Također smatram da je idealan za djecu starije predškolske dobi, što su i pojedini uzorci potvrdili. Problem često nastaje u manjku korištenja i upotrebe kolaža kod mlađe predškolske djece. Djeca se slabije znaju koristiti sa škaricama i ljepilom i imaju slabiju sposobnost predočavanja zamisli u djelo zbog slabog korištenja kolaža. Kolaž je zahtjevna tehnika ali bi se učestalim korištenjem svladala i uspješnije koristila, kod mlađe predškolske djece, kao i starije. Isto tako sam uvidjela da djeca ne pridaju važnost boji kolaža te uzimaju kolaž one boje koja je pri ruci.

„Svako je dijete umjetnik. Problem je ostati umjetnik nakon odrastanja.“⁹

Pablo Picasso

⁹ Pablo Picasso, <https://ranko-ajdinovic.com/citati-o-umjetnosti/> posjećeno: 12.07.2019

8. LITERATURA

1. Dorance S., Guillaumond F., prevela: Vrtodušić J. (2003) *80 kreativnih likovnih radionica za odgajatelje i učitelje*. Zagreb: Profil International
2. Grgurić, N., Jakubin M. (1996). *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje: metodički priručnik*. Zagreb: Educa.
3. Jakubin M. (1999). *Likovni jezik i likovne tehnike*. Zagreb: Educa.
4. Jurčević L. (2017) *Inspiracija djelom Picassa i Kubizma u osobnom likovnom stvaralaštvu*, Zagreb
5. Petrač L. (2015). *Dijete i likovno-umjetničko djelo.: metodički pristup likovno-umjetničkom djelu s djecom vrtićke i školske dobi*. Zagreb: Alfa
6. Šajfer A. (2016). *Slikarske tehnike u radu s predškolskom djecom*. Završni rad, Zagreb.
7. Šparevac J. (2018). *Drvo ili mjesec – Likovni odgoj za najmlađe*. Lekenik: OSTVARENJE d.o.o.